

Temeljna je zadaća Družbe Isusove služiti Bogu i dušama iz čiste ljubavi, te služiti Crkvi pod izravnim vodstvom Pape. Odatle nastaje pitanje: koji je idealni oblik toga apostolskog služenja po sv. Ignaciju Lojolskom? Ovaj se odlučio za nasljedovanje Isusa Krista u njegovom apostolskom životu, kako propovijeda obilazeći mnoga mjesta Palestine. Želio je u prvom redu osvojiti ljudska srca za Boga.

Slavni Krist u svom duhovnom pothvatu traži suradnike. Tko se odazove da ga slijedi u radu, taj će ga slijediti i u pobjedi.

Sv. Ignacije Lojolski iznio je ideal apostolskog služenja u svojim spisima. Ono se očituje u nekoliko vidika, tj. u poslanju, u propovijedanju, u radu za čitav svijet, u siromaštvu i poniznosti i u radu za spasenje duša.¹

I. SLUŽENJE U POSLANJU

Poslanje je bitni element duhovnosti sv. Ignacija. Ono se očituje poglavito u njegovom promatranju Presvetog Trojstva koje se objavljuje upravo u slanju.

1. Načelo poslanja

Nužni je preduvjet da bi se moglo pastoralno djelovati, da netko bude poslan. To se ponajviše pokazuje na Isusu Kristu. Ovaj se upravo poziva na svoje poslanje od nebeskog Oca kada mu njegovi slušači nisu vjerovali. »Ja sam došao u ime Oca svoga, a ipak me vi ne primate« (Iv 5,43). On upravo dolazi snagom primljenog poslanja koje ga ovlašćuje za propovijedanje.

No, Isus Krist je prenio svoje poslanje na apostole. »Kao što je mene poslao Otac, tako ja šaljem vas« (Iv 20,21). Čini se da je sv. Ignacije imao tu scenu pred očima dok je pisao: Dolazila su mi tada i druga rasvjetljenja, tj. kako je prvo Sin slao apostole da u siromaštvu propovijedaju. Zatim

1 Usp. GONZALES, M. M., *La Espiritualidad ignaciana*, Rima, CIS, 1986., str. 75-118.

ih je Duh Sveti potvrdio dajući im svoj duh i svoj jezik. A kako su Duha Svetog poslali Otac i Sin, sve su tri osobe potvrdile takvo poslanje².

Sv. Ignacije i njegovi drugovi smatrali su svoje poslanje produžetkom onog prvotnog poslanja apostola. Držali su, naime, svoje zvanje sličnim onom apostolskom. Zato su se smatrali poslanima. Kao što su apostoli bili osobno upućeni od Krista, na sličan način je član Družbe Isusove upućen od Kristova namjesnika na zemlji. Zato je sv. Ignacije četvrti zavjet poslušnosti Papi na poslanje³, prihvaćao kao temeljnu oznaku Družbe Isusove. Upravo se po njemu daje novi temelj služenja svakom onom koji izabire Bogu služiti u Družbi. A to znači biti spreman, ako Papa zaželi poslati ga, u bilo koje krajeve, gdje smatra da će Kristu bolje služiti⁴. Taj četvrti zavjet jedan je od temelja Družbe jer je ostvarenje zavjeta koji je sv. Ignacije s drugovima učinio g. 1534. u Parizu, da će se staviti Papi na raspolažanje, ako ne budu mogli hodočastiti u Svetu zemlju. Bili su, naime, uvjereni da će ih Krist preko Pape usmjeriti na put većeg služenja. Sv. Ignacije želi služiti Bogu tako da njegov rad za duše bude podvrgnut primljenom poslanju od Pape. Ono je postalo glavno načelo apostolskog služenja u Družbi Isusovoj.

2. Poslanje u »Duhovnim vježbama«

Ideju poslanja spominje sv. Ignacije u »Duhovnim vježbama«.⁵ Tako Isus Krist, vječni Kralj, imajući pred sobom cijeli svijet koji poziva, i svakog pojedinca napose, te im zbori: »Moja je odluka da sebi podvrgnem cio svijet i sve svoje neprijatelje i da tako uđem u slavu svoga Oca. Stoga, tko hoće poći s mnom, mora se sa mnom truditi pa da, kao što me je pratio u naporu, tako slijedi mene i u slavi« (Dv 95). Taj poziv Isusa Krista uključuje poslanje. K tome, Isus Krist kao »Gospodin čitavog svijeta odabire tolike osobe, apostole, učenike te ih šalje po čitavu svijetu da nose njegovu svetu nauku među ljude svakog staleža i položaja« (Dv 145). Tu se opet poslanje uključuje u Isusovo slanje učenika.

Poslanje postaje izravni predmet promatranja u duhovnim vježbama kada se radi o tajnama života Isusa Krista. Iznosi se evandeoski događaj kako je Isus Krist slao učenike da propovijedaju, tj. »Idući propovijedajte i kazujte približilo se nebesko kraljevstvo« (Dv 281). Upravo takvo poslanje sv. Ignacije prihvaća za Družbu.

2 »Dnevnik sv. Ignacija Lojolskog«, u: *Načela jezuita*, Beograd, Mladost, 1990., str. 127.

3 Osim tri redovnička zavjeta: čistoće, siromaštva i poslušnosti, u Družbi Isusovoj polaže se i četvrti zavjet poslušnosti Papi, s obzirom na poslanje u Crkvi.

4 »Formula Instituta Družbe Isusove« (= F.), u *Načela jezuita*, Beograd, Mladost, 1990., str. 155., br. 3.

5 Usp. S. IGNACIO DE LOYOLA, *Duhovne vježbe* (= Dv.), Zagreb, 1971.

No, duhovne vježbe ne nameću poslanje onome koji ih obavlja. Ono se nudi kao jedna mogućnost u izboru, tj. ili stalež koji se sastoji u vršenju zapovijedi ili »stalež koji se sastoji u evanđeoskoj savršenosti« (Dv 135). Odlučivanje za evanđeoski život ne nalaže se nego se nudi kao stvarna mogućnost kojoj se daje prednost.

3. Poslanje u »Konstitucijama Družbe Isusove«

Poslanje se pokazuje kao središnja tema u »Konstitucijama Družbe Isusove«. ⁶ Isusovačko zvanje je usmjereno na ostvarenje evanđeoskog života koji uključuje poslanje. Cilj je, naime, Družbe Isusove posve apostolski. On se izriče ovako: »Svrha je ove Družbe da se s milošću Božjom brine ne samo za spasenje i savršenost svojih duša, već da s istom milošću svim snagama radi i za spasenje i savršenost bližnjih« (K.br. 4). Upravo taj apostolski cilj određuje nužne uvjete za primanje u Družbu. Oni koji žele stupiti u Družbu, uz druge razloge, trebaju imati želju da »naviještaju Evanđelje« (K.br. 30). I kao što je potrebno za služenje Bogu i pomaganje duša imati »prikladan broj poslanika«, tako »valja otpustiti one koji nisu takvi« (K.br. 264). Ista apostolska svrha rada za duše bit će norma napretka i očuvanja onih članova Družbe koji žele u njoj ostati i za njihovo pripremanje. Pa i samo održavanje zavjeta u Družbi ima apostolski cilj jer služi kako bi se više dalo »na službu Božju i pomoć bližnjima« (K.br. 547).

Zbog apostolskog cilja, Družba Isusova isključuje neke poslove i službe koje mogu zapriječiti da bi bili »spremni poći u bilo koji dio svijeta, kamo ih pošalje Vrhovni svećenik ili njihovi poglavari« (K.br. 588). Uz to postoji u Družbi polaganje računa savjesti poglavaru, a prvotna mu je svrha apostolska, tj. »kako bi se moglo nekoga poslati na jedno, a ne na drugo mjesto, staviti ga na jednu a ne na drugu službu i voditi ih na putu Gospodnjem« (K.br. 91).

Uz to se apostolski rad uvijek čini kao poslanje. A ono dolazi redovito posredno od Isusa Krista, jer se radi na »onom području i poslu koji im bude povjeren« (K.br. 603).

Poslanje u Družbi Isusovoj povlači za sobom raspršenost članova. Oni se uistinu, vođeni poslanjem, razilaze na sve strane svijeta. Ta raspršenost, međutim, ne bi trebala umanjivati jedinstvo Družbe jer su upravo po poslanju ujedinjeni »sa svojom glavom i među sobom« (K.br. 655). U tu se svrhu valja služiti prikladnim sredstvima povezivanja. A ono što čvrsto povezuje članove Družbe s glavom i međusobno jest ljubav prema Isusu Kristu. Dokle god poglavari i podložnici budu čvrsto povezani s

6 Usp. *Constitutones Societatis Iesu cum declarationibus* (= K.), Roma 1937.

njegovom »božanskom Dobrotom«, bit će lako povezani i međusobno (K.br. 671). A vrhovni poglavar Reda, preko kojega dolaze sva poslanja, stalna je veza povezanosti i zajedništva. Tako se apostolski cilj Družbe posebno ističe jer je ustanovljena »na službu Bogu i pomoć dušama« (K.br. 812). Apostolat je bitni element »Konstitucija Družbe Isusove« i ključ njihovog tumačenja.⁷ Možemo reći da je apostolat i ključ Ignacijeve karizme. Osnovno je, naime, da član Družbe treba biti u stavu raspoloživosti da bi mogao biti poslan. Zbog toga se zapravo ulazi u Družbu i u nju po zavjetima konačno uključuje. No takav stav pretpostavlja duhovnu slobodu s obzirom na razna poslanja i različita mjesta. Što se pak tiče suprotnih stavova, oni se mogu iznijeti, ali valja poglavaru ostaviti slobodne ruke radi ljubavi prema Bogu. Isto tako vrhovni poglavar Reda, koji »ima svu vlast u poslanjima«, ipak ne može činiti ono što je »u suprotnosti« s poslanjima Svete stolice (K.br. 749). Na taj način primljeno poslanje spaja se preko pape ili poglavara sa samim poslanjem Isusa Krista i njegovim poslanjem apostola. Tako je apostolsko poslanje ključ ignacijanske karizme. Ono je neodvojivo od poslušnosti i služenja u Družbi Isusovoj. Ustvari u poslanju i služenju za pomoć dušama ostvaruje se poslušnost. To su temeljne oznake apostolske duhovnosti Družbe Isusove⁸.

II. PROPOVIJEDANJE KAO SLUŽENJE

Družba Isusova je osnovana u prvom redu za obranu i širenje vjere te za napredak duša u kršćanskom životu i u kršćanskoj nauci. To će postići »Javnim propovijedanjem, poukama i drugim raznovrsnim služenjem Božjoj riječi, duhovnim vježbama, poučavanjem djece i neukih u kršćanskoj vjeri, te poslužujući Kristove vjernike ispovijedanjem i dijeljenjem drugih sakramenata« (F.br. 1). Tako je služba propovijedanja, kojom se naviješta Evanđelje, utkana u temelje Družbe Isusove.

Davanje prednosti apostolskom načelu propovijedanja riječi Božje, vodila je sv. Ignacija do konkretnih zaključaka u osnivanju novog Reda. One su s jedne strane probudile divljenje, a s druge strane podigle su oporbu. Takvo je bilo ukidanje kora, tj. »kako su poslovi koji se poduzimaju na pomoć dušama od velike važnosti te vlastiti našem Redu i vrlo su česti, a budući da je naš boravak u ovom ili onom mjestu nesiguran, naši neka se ne sastaju na korno moljenje časoslova« (K.br. 586). Tako je jedini razlog izostavljanja zajedničkog moljenja časoslova veće pomaganje dušama⁹.

7 Usp. J.C. FUTRELL, *Jesuit spirituality today*, Roma, 1981., str. 49-69.

8 Usp. *Le Constitutioni della Compagnia di Gesù. Commenatrio in otto conferenze*, Roma, 1974., str. 141-162.

9 Usp. GONZALES, M. M., *La Espiritualidad Ignaciana*, Roma, 1986., str. 87-101.

U novom Redu isključuju se također obavezne pokore i posebne liturgijske svečanosti, koje su karakteristične za monašku tradiciju. Propovijedanje pak, po sv. Ignaciju, uključuje više aktivnosti koje izriču duhovno služenje. Ono razumijeva svaku vrstu vjerskog govora, propovijed i vjersku pouku.

1. »Govori i pouke«

Među vrstama apostolskog služenja sv. Ignacije na prvo mjesto stavlja »govore i pouke«. Ne misli se ovdje na školski ili akademski tip pouka koji je vlastiti školama, nego se misli na govore i pouke u vjeri u crkvi i na poticaje na praksu kršćanskog života. To je ono čime se želi pomoći dušama. Tako se nalaže: »Neka u crkvi marno izlažu riječ Božju u propovijedima, predavanjima i kršćanskom nauku« (K.br. 645). Izriče se nešto što je postalo tradicionalno u Družbi Isusovoj.

2. »Pobožni razgovori«

U pomaganju dušama sv. Ignacije spominje i »pobožne razgovore« i poticaje na dobra djela (K.br. 646). Ta vrsta duhovnog služenja je manje uočljiva izvana, ali može biti vrlo djelotvorna i plodonosna. Osobito je korisna kada se radi o utjecajnim osobama.

Ova vrsta duhovnog služenja iziskuje razboritost s obzirom na osobu i na vrijeme. Članovi Družbe ne smiju izbjegavati takav rad. Sv. Ignacije kaže da je potrebno znati »razgovarati i raspravljati s mnogim osobama za duhovno zdravlje i duhovni napredak duša.«¹⁰ Posebno se ističu »duhovni razgovori« bez miješanja profanoga. U njima se potiče na bolji život u svom staležu i osobito budi zanimanje za Družbu.

Tako su duhovni razgovori uistinu sredstvo za pomoć dušama, »daka-ko, ako se nauče i vrše iskreno samo za službu Božju« (K.br. 814). To uistinu služi dušama.

3. »Duhovne vježbe«

Spominju se zatim »Duhovne vježbe« kao sredstvo pomaganja dušama. One su zapravo posebna metoda apostolskog djelovanja koju valja prilagodivati onima koji ih obavljaju. A valja ih u prvom redu davati onima »od čijeg se napretaka očekuje značajan plod za slavu Božju« (K.br. 649).

10 »Cartas et instrucciones« (= P.), u: *Obras completas de san Ignacio de Lojola*, Madrid, BAC, 1963., str. 169.

Sv. Ignacije o njima piše: »Duhovne vježbe su najbolje što u životu mogu pomisliti, doživjeti i pojmiti bilo za osobni napredak čovjeka, bilo za duhovni plod, pomoć i napredak s obzirom na bližnjeg« (P.br. 7).

Članovima Družbe Isusove stavlja se na srce da se priviknu »davati drugima duhovne vježbe i neka svi nastoje da ih znadu razložiti i steći vještinu u toj vrsti služenja« (K.br. 408).

4. Ispovijedanje

Ono po čemu se postižu duhovni plodovi u služenju dušama, osobito je sakrament pokore. Članovi Družbe Isusove trebaju se trsiti oko služenja »ispovijedanjem i dijeljenjem drugih sakramanata« (F.br. 1). Isto se tako kaže s obzirom na poslanje, u kojemu valja računati i na ispovijedanje, tj.: »Ako se šalju dvojica, uz jednoga propovjednika ili predavača, zgodno bi došao drugi koji bi u ispovijedima i duhovnim vježbama skupljao žetvu što bi je onaj pripravio« (K.br. 624).

Iznimno je važno pripaziti na ispovijedanje u kućama ili rezidencijama Družbe, za koje se kaže da »treba da budu određeni od poglavara neki koji će vršiti tu službu« (K.br. 642). Za to služenje vjernima veoma je važan izbor osoba. Treba imenovati takve koji taj važan posao mogu valjano obaviti i na duhovnu korist vjernicima.

5. Poučavanje

Služenje koje je sv. Ignacije smatrao veoma važnim upravo je »poučavanje djece i neukih u kršćanskoj vjeri« (F.br. 1). To je uključeno i u obrazac zavjeta. O tome sv. Ignacije daje obrazloženje ovim riječima: »Što se pak u zavjetu spominje poučavanje djece, to je zato, da se ta sveta vježba na poseban način preporuči i da se vjernije obavlja zbog posebne službe koja se njom iskazuje Bogu u pomaganju dušama, i jer bi se nju moglo lakše zaboraviti i propustiti, negoli druge zapaženije poslove kao što je propovijedanje« (K.br. 528). No, poučavanje u vjeri treba se protegnuti i na vjernike koji dolaze u crkve, poglavito na mladež. Ta brižljivost za odgoj mladeži u vjeri, osobito se treba ostvarivati u školama Družbe Isusove, u njezinim kolegijima¹¹ i sveučilištima.¹²

A. Kolegij

Kolegiji kao školske ustanove u prvo vrijeme Družbe Isusove služili su samo za intelektualnu formaciju vlastitog podmladka. Uz ostalo, u njima

11 »Kolegij« su kuće Družbe Isusove za školu ili za stanovanje onih koji idu u školu, i za profesore. Redovito imaju stalne prihode za uzdržavanje.

12 Usp. *MI*, *Eppistolae* II., str. 550.

se posebno poučavalo u vjeri, što pridonosi pomaganju duša (K.br. 307). U njih treba primati u prvom redu one za koje ima nade da će postati »čestiti i ujedno učeni muževi, spremni da obrađuju vinograd Krista Gospodina našega« (K.br. 308). U njima se treba postaviti »odgovarajući temelj samozataje i nužnog napretka u krepostima« (K.br. 307). Bilo đaci bilo studenti u ovim kolegijima trebaju očuvati čistoću duše, učiti s pravom nakanom, tražeći u znanju u prvom redu »slavu Božju i dobro duša« (K.br. 360). Uz to sv. Ignacije nadodaje: »Neka se također uklone zapreke koje odvlače od nauke, bile to pobožnosti ili djela mrtvenja ako ih se preuzme odviše ili bez pravoga reda« (K.br. 362). Uz kolegije za vlastiti podmladak Družba Isusova je otpočetka otvarala i kolegije za vanjske đake. Cilj im je bio da se pomogne »napretku u znanju i dobrom ćudorednom životu« (K.br. 392). Na tim se školama treba postupati tako da se »vanjske đake dobro poučava u kršćanskom nauku... te da konačno sa znanjem stječu također dostojne običaje kršćanina« (K.br. 395).

B. Sveučilišta

U želji da se pomogne napretku u znanju i dobrom ćudorednom životu, Družba Isusova preuzimlje brigu za sveučilišta. Ona imaju veći utjecaj nego kolegij, zato im valja posvećivati i veću brigu.

Budući da je svrha Družbe pomagati bližnjima u spoznaji i ljubavi Boga i brizi za spasenje duša, zato će Družbina sveučilišta osnivati studij bogoslovije koja je najprikladnije sredstvo za njezin cilj. Njoj treba dodati studij filozofije. A potom će se osnivati i drugi fakulteti prema potrebama vremena. A u svemu je glavna norma: »U svemu iskreno tražeći Božju čast i slavu« (K.br. 450).

U tom okviru valja gledati brigu s kojom je sv. Ignacije ustanovio Rimski kolegij, koji je poslije postao Sveučilište Gregorijana u Rimu, te kolegij Germanicum, gdje su stanovali studenti iz njemačkih biskupija.¹³ Od Sveučilišta se očekivalo veća pomoć dušama i veće širenje kršćanske vjere.

6. Tisak

Iako tisak nije posebno naveden u »Formuli Instituta« Družbe Isusove, on se kao služenje dušama spominje u »Konstitucijama Družbe Isusove«. Tisak je, naime, usmjeren na obranu i širenje vjere, pa je prikladno sredstvo za glavni cilj Družbe. Zato ga treba promišljeno koristiti. Kaže sv. Ignacije: »Tko god ima talenta za pisanje knjiga koje su korisne za opće dobro, neka ih piše« (K.br. 653).

13 Usp. DE DALMASES, C., *Sveti Ignacije Lojolski*, Zagreb, 1989., str. 143.

Svetac to posebno ističe u svojim mnogobrojnim pismima, osobito kad je pisao u krajeve zaražene herezama. Pogrešnim naukama se valja suprotstavljati »sastavljanjem i tumačenjem dobrog katekizma za kršćansku pouku«, te kraćim raspravama koje su napisane za obranu vjere.¹⁴

7. Djela milosrda

Upućuje se da članovi Družbe Isusove trebaju nastojati oko tjelesnih dobrih djela. No, prednost valja davati duhovnim djelima milosrda, jer su važnija od tjelesnih. A takva tjelesna dobra djela su ova: »Pomaganje nemoćnima, pohađajući ih u gostinjcima i šaljući neke da ih dvore; mirenje zavađenih; pomaganje siromaha i zatvorenika, koliko bude moguće, bilo da to rade sami, bilo da se pobrinu te ih drugi pomažu...« (K.br. 650). Štoviše, sv. Ignacije i sâm, kao i mnogi njegovi drugovi dali su o tome divan primjer, kad je g.1538. nastala nestašica u Rimu. »Događalo se da su pomagali i 300 osoba u isto vrijeme. Dali su im krov nad glavom, ogrjev i sve krevete koje su mogli naći.«¹⁵ Uza sva djela milosrda, skupina prvih drugova sv. Ignacija, nije se pretvorila u karitativnu zajednicu. Tim se djelima skupina posvećivala samo u izvanrednim prilikama. Nastojali su oko osnivanja bratovštine kojima je bila velika zadaća u tom značajnom apostolatu. Družba Isusova prvotno se gotovo sva usredotočila na službu riječi Božje i širenje Božjeg kraljevstva propovijedanjem.

III. ZA ČITAV SVIJET

Apostolsko polje rada, koje sv. Ignacije vidi pred sobom, jest čitav svijet. On promatra Isusa Krista kao utjelovljenog Božjeg Sina i vječnog Kralja koji želi osvojiti svijet za Boga. Slavni Isus Krist želi osvojiti »cijeli svijet za Boga i traži suradnike« (Dv.br. 95).

Svetac se osjeća pozvanim raditi »za obranu i širenje vjere« na zapovjed Kristova namjesnika na zemlji. Njegovom poslanju podlaže sve svoje planove i poglede, koji obuhvaćaju cijeli svijet. A sve to uključuje općenitost i pokretljivost u Družbi Isusovoj. To je dvostruko načelo njezinog apostolata.

1. Općenitost

U počecima Družbe Isusove izričito se spominje geografska općenitost. Tako se s obzirom na Papin nalog izričito spominje da valja izvršiti bez

¹⁴ Isto, str. 158.

¹⁵ Isto, str. 133.

oklijevanja štogod »rimski biskup naloži u vezi s napretkom duša i širenjem vjere« (F.br. 3). Sv. Ignacije prihvaća opće poslanje Crkve, koje je primila od Krista, i u to poslanje uključuje poslanje Družbe Isusove. Zato želi služiti Crkvi i njezinim predstavnicima kao nositeljima poslanja.

Dok je sv. Ignacije boravio u Parizu,¹⁶ mislio je sa svojim drugovima na apostolat među muslimanima u Palestini, pa se u »Formuli Instituta« spominju »Turci«. No, u istom zavjetu, u kojem su obećali hodočastiti u Svetu zemlju, mislili su na alternativu, na koju su se jednako obvezali istim zavjetom, tj. staviti se na raspolaganje Papi da ih pošalje »u bilo koje krajeve« (F.br. 3).

Smisao četvrtog zavjeta Papi, koji polažu svi članovi Družbe Isusove, nije bio za posebno mjesto nego da budu raspršeni u razne krajeve svijeta »tražeći veću slavu Božju i spasenje duša« (K.br. 605). Uz podčinjavanje papinoj vlasti, vrhovni poglavar Družbe Isusove može slati sve članove u razne dijelove svijeta, kad procijeni da je to »za pomoć blišnjima« (K.br. 749).

2. Pokretljivost

Iz općenitosti, po sv. Ignaciju, izvodi se načelo pokretljivosti. Upravo je postalo poslovično njegova rečenica: »Putovati u razna mjesta« (K.br. 308). Svrha je, naime, i zadaća ove Družbe da prolazi raznim krajevima svijeta, u poslušnosti prema Papi i vlastitom poglavaru, vršeći poslove »da se pomogne dušama« (K.br. 308). Zato članovi Družbe Isusove trebaju biti spremni poći u bilo koji kraj svijeta, ako ih šalje zakonita vlast. To pripada, može se kazati, biti zvanja. »Na naše zvanje spada polaziti u različita mjesta i provoditi život u kojem god kraju svijeta, gdje ima nade za veću slavu Božju i pomoć dušama« (K.br. 304). Zbog toga razloga Družba ne prima neke duhovne poslove koji su nespojivi s ovom pokretljivošću. Ona mora ostati slobodna, koliko god je moguće, za poslanja Svete stolice i druga djela služenja. Konkretno se upozoruje da se ne uzima »redovita briga za duše, pa niti za redovnice ili bilo koga drugog da ih redovito ispovijedaju ili ih vode« (K.br. 588). Poradi toga nije prihvaćeno zajedničko moljenje časoslova da bi bilo više slobode i vremena za apostolat. Takva pokretljivost u Družbi Isusovoj nije nikako samovoljna. Ona je u prvom redu upravljana poslanjem kao izvorom, te većom Božjom slavom i pomaganjem duša kao svojim ciljem.

16 Sv. Ignacije Lojolski boravio je u Parizu na studiju filozofije i teologije od 1528. do 1535. godine.

3. Stalne rezidencije

Uistinu je pokretljivost stalno načelo apostolata u Družbi Isusovoj. No, njoj se, čini se, suprotstavlja stalnost kuća za apostolat ili rezidencija.¹⁷

Ideja o stalnim rezidencijama javlja se na samom početku Družbe. Te su kuće »za rad« u Božjem vinogradu i ne »za školovanje« (F.br. 8). One se ne nazivaju u »Konstitucijama Družbe Isusove« samostanima, u kojima bi monasi imali stalan boravak i nužno se sakupljali na određene liturgijske čine ili zajedničke pokore. A isto tako se te rezidencije ne nazivaju župama, u kojima bi se preuzela odgovornost za određeni broj vjernika ili za određeni teritorij. Rezidencija se običava zvati »zajednica u raspršenosti«, tj. njezini su članovi spremni poći na put gdje to traži veća potreba duša i veća Božja slava, a isto tako i ostati na jednom mjestu, »gdje se nadati velikom uspjehu za Božju slavu i čast« (K.br. 603).

Sv. Ignacije ispočetka je ustanovio stalnu rezidenciju u Rimu s crkvom u kojoj se častila Gospa od puta. No i stalnost rezidencija mjeri se po duhovnom razlučivanju i po načelu poslanja koje stoji u temelju svake apostolske aktivnosti Družbe Isusove.

IV. »PROPOVIJEDATI U SIROMAŠTVU I PONIZNOSTI«

U svom »Dnevniku« sv. Ignacije navodi kako je imao rasvjetljenja da je Isus »slao apostole da u siromaštvu propovijedaju« (D.br. 15). Zato se odlučivao za propovijedanje u siromaštvu i tako se želio posvema dati na službu Bogu i pomoć dušama. Zbog sličnosti s Kristom radije odabire »siromaštvo sa siromašnim Kristom negoli bogatstvo« (Dv.br. 167). A u svezi sa siromaštvom kod sv. Ignacija osobito je povezana poniznost. Njegov je ideal nasljedovanje Isusa Krista koji podnosi nepravde i poruge. Upravo zbog sličnosti s Kristom radije odabire »pogrde s Kristom, zasićenim pogrđama« (Dv.br. 167).

1. Apostolat

Iako su siromaštvo i poniznost iznutra povezani u apostolatu, ipak nisu njegovo sredstvo niti njegova svrha, nego su njegov način. Sredstvo je apostolata, naime, ono što se vrednuje po prikladnosti za postizanje željenog cilja. A način apostolata pretpostavlja prikladnost sredstava za po-

17 »Rezidencije« su kuće Družbe Isusove za formirane članove. Uzdržavaju se milostinjom i radom u apostolatu.

stizanje cilja. Način apostolata ne mjeri se tom prikladnošću nego drugim mjerilima.

Isus Krist je propovijedao u siromaštvu i poniznosti, to je bio njegov način propovijedanja. Slao je svoje apostole da isto tako propovijedaju. Tako se širilo Božje kraljevstvo. Naime, Kristov primjer postaje za sv. Ignacija idealan način za apostolat. Propovijedanje u siromaštvu i poniznosti pripada zvanju u Družbi Isusovoj. To nužno prati njezin apostolski život.¹⁸

2. »U siromaštvu«

Sv. Ignacije svim članovima Družbe Isusove posebno stavlja na srce ljubav prema siromaštvu. »Siromaštvo treba ljubiti kao tvrdu zidinu redovništva i čuvati ga u njegovoj čistoći, koliko se daje s milošću Božjom« (K.br. 553). Družba Isusova i danas ostaje vjerna duhu siromaštva svoga utemeljitelja i primjenjuje ga prema smjernicama Crkve.

Dva se načina siromaštva razlikuju u Družbi Isusovoj: a) Siromaštvo potpunih članova Reda, rezidencija i crkava, po kojem se odriče pravo vlasništva i »stalnih dobara« (K.br. 562); b) Siromaštvo članova Reda u formaciji, kolegija i apostolskih djela,¹⁹ po kojem se odriče neovisne upotrebe dobara, ali članovi zadrže pravo posjedovanja i ustanove pravo stalnih prihoda. A konkretna praksa života u siromaštvu u Družbi ostvaruje se na razne načine, tj. na razini pojedinih članova Družbe, gdje je siromaštvo nadahnuto sličnošću s Isusom Kristom; na razini zajednice, gdje se uzima za mjeru srednji stalež društva; na razini apostolata, gdje se želi spojiti evanđeoska jednostavnost i potrebna djelotvornost.

Što se tiče siromaštva u apostolatu Družbe Isusove značajna su dva pravila. Prvo je načelo da puno siromaštvo, bilo članova Družbe bilo zajednica, ne može imati stalnih dohodaka za uzdržavanje nego se uzdržava od »milostinje« (K.br. 569) i »općim zakonom rada«.²⁰ A drugo načelo »besplatnosti« onih poslova koji se po predanom običaju vrše badava (K.br. 565). Za uzdržavanje služi i »nagrada za rad kao zakoniti izvor uzdržavanja«.²¹ Tako je siromaštvo uistinu način služenja većoj Božjoj slavi i način propovijedanja Radosne vijesti spasenja.

18 Usp. J.C. FUTRELL, *Jesuit spirituality today*, Roma, CIS, 1981., str. 70.106.

19 *Dekreti 32. GK Družbe Isusove*, Zagreb, 1976., br. 267.

20 »Perfectae caritatis«, u: *Dokumenti drugog vatikanskog koncila*, Zagreb, 1972., str. 178., br. 13.

21 *Dekreti 32. GK Družbe Isusove*, Zagreb, 1976., br. 268.

3. »U poniznosti«

Krepost poniznosti, koja je u prvom redu u istinitom odnosu prema Bogu i bližnjem, napose je draga osnivaču Družbe Isusove. Postavlja je kao normu redovničkog života i kao način apostolata. Ozakonio je da valja propovijedati »u poniznosti« (K.br. 580). »Prava unutarnja poniznost«, koja nasljeđuje poniznoga Isusa Krista, stavlja se kao ideal svim članovima Družbe (K.br. 101,250). Posebno je poželjan »sjaj prave poniznosti« kod onih koji vode Družbu (K.br. 725). Stoga, valja pomagati dušama na put poniznosti i za nju svjedočiti. Zato se u Družbu Isusovu ne mogu primati »crkvene časti« (K.br. 817). Bio je sv. Ignacije uvjeren da mu je to »nadahnuto po Duhu« (P.br. 34).

U svezi s crkvenim častima, Svetac nadodaje da ih se može primiti jedino ako ih »naređuje Sveta stolica« (K.br. 756) ili ako se član Družbe nalazi »u misijama« gdje drugih nema (K.br. 814). Isto tako iznimno dopušta službu ispovjednika na dvoru »zbog većeg zajedničkog dobra« (P.br. 85). Na taj način i u svjetlu tih smjernica ostvaruje se u Družbi Isusovoj služenje i propovijedanje »u poniznosti«.

4. »Pod zastavom križa«

Onaj tko želi stupiti u Družbu Isusovu treba biti spreman »vojevati za Boga pod zastavom križa« (F.br. 1). Ova »zastava« osim »siromaštva« i »poniznosti« (Dv.br. 146) uključuje podnašanje nevolja i progone koji dolaze izvana. U svemu tome se želi nasljedovati Isusa Krista koji je prvi sve to prihvatio. Riječ je dakle o stavu osoba koje žele nasljedovati Isusa Krista i »zaodjenuti se ruhom i časnom odorom svoga Gospodina iz ljubavi i poštovanja prema njemu« (K.br. 101). Radi se o snazi vjere i duha osoba koje su spremne suočiti se sa svim poniženjima i protivštinama koje mogu nadoći u služenju Bogu i dušama. Zbog nedaća i suprotnosti, koje mogu nadoći u tom služenju, ne odustaje se od djela slave Božje i većeg pomaganja dušama. Stupiti »pod zastavu križa«, to znači odazvati se pozivu Isusa Krista i prihvatiti milost zvanja. Na taj način postaje se njegov suradnik u ostvarenju Božjeg kraljevstva.²²

5. Motivi za idealno služenje

Za utemeljitelja Družbe Isusove značajni su motivi koji navode na idealno služenje u apostolatu po siromaštvu i poniznosti. Tu je u prvom redu Isus Krist kao »pravilo« za život u Družbi Isusovoj (Dv. br. 344). Zato besplatnost onih poslova koje Družba po svom običaju može vršiti bez

22 Usp. DE ALDAMA, A. M., *An Introductory Comentary on the Constitutions*, Roma, CIS, 1989., str. 215-233.

ikakve naplate, premda se tome ne protivi nagrada za rad kao zakoniti izvor uzdržavanja, omogućuje živo svjedočanstvo evanđeoskog siromaštva po uzoru na siromašnog i poniznog Isusa Krista.

Razlog za idealno služenje jest i u apostolatima Družbe Isusove. U njima se očituje kako je Isus Krist »glava Družbe« (D.br. 66). To je ono što najviše navodi osnivača Družbe u korjenito siromaštvo.

U promatranju Isusa Krista koji šalje »apostole da propovijedaju« (Dv.br. 281) upravo se sažimlju motivi idealnog služenja u apostolatima Družbe Isusove. Tu se susreće poslanje po kojem Isus šalje »apostole« od jednog mjesta do drugog propovijedati usred progona, i da idu »u siromaštvu«, dajući badava što su badava primili (Mt 10.1-6). Čini se da je sveti Ignacije u tom evanđeoskom događaju pronašao ideal apostolskog života koji je želio ostvariti. Zato je uzakonio da se pod zastavom Kristova križa propovijeda u siromaštvu i poniznosti.

V. »ZA SPASENJE DUŠA«

Rad na spasenju duša sastavni je dio zvanja u Družbi Isusovoj. To se izričito kaže u temeljnoj svrsi Reda: »Svrha je ove Družbe da se milošću Božjom brine ne samo za spasenje i savršenost svojih duša, već da s istom milošću svim snagama radi i za spasenje i savršenost bližnjih« (K.br. 3). Tako je rad za spasenje duša sastavni dio osobite uloge Reda i njegovog poslanja. Zapravo, cilj poslanja u Družbi Isusovoj je apostolski. Ono se, naime, temelji na poslanju Božjeg Sina »da spasi ljudski rod« (Dv.br. 102). On kao vječni Kralj »poziva« suradnike za osvajanje svijeta za Boga (Dv.br. 95). Tako se ostvaruje Božji naum za spasenje duša. Izraz »spasavati duše« nema samo cilj spasavanje duša od vječne propasti nego uključuje i rad za savršenost bližnjih. To se izričito i kaže: »Svrha je ove Družbe da se milošću Božjom brine ne samo za spasenje i *savršenost* svojih duša, već da s istom milošću svim snagama radi i za spasenje i *savršenost* bližnjih« (K.br. 3). A duhovni put sv. Ignacija upravo je išao od duhovnog rada na sebi do duhovnog rada za druge. Zato je radu za slavu Božju i radu za pomoć dušama, sve podredio u svom životu. Zavjet koji je sv. Ignacije s drugovima učinio u Parizu da se posvete službi Boga i bližnjega, dovela ih je dotle te se stave Papi na raspolaganje da ih pošalje kamo god želi za veću slavu Božju i spasenje duša.²³ Svetac je uistinu primjer u radu za spasenje duša koje je »Isus Krist vlastitom krvlju otkupio« (P.br. 35). A za plodnost toga rada u Družbi sv. Ignacije veli: »Božja će Providnost i vodstvo Duha Svetog učiniti da se stvarno izabere što je bolje, kako u svemu drugome, tako i kod slanja na bilo koje mjesto onih

23 *Isto*, str. 245-263.

koji će više odgovarati i pristajati osobama i prilikama za koje se šalje« (K.br. 624).

Na kraju možemo kazati da je apostolski rad za spasenje duša i njihovu savršenost bitni dio zvanja svih članova Družbe Isusove. Duboko je utkan u njihovo poslanje i apostolsko služenje.

ZAKLJUČAK

Na pitanje koje smo postavili na početku u čemu je idealno služenje u Družbi Isusovoj na kraju želimo kratko odgovoriti.

1. Poslanje je u Družbi Isusovoj, u prvom redu, temelj služenja Bogu i bližnjemu. Ono se temelji na poslanju Isusa Krista koje je prenio na svoje apostole i na svoju Crkvu. Sv. Ignacije uključuje poslanje Družbe Isusove u opće poslanje Crkve. Njegovo služenje Isusu Kristu uključuje služenje Crkvi, pod vodstvom Kristova namjesnika Pape.

2. Služenje Bogu i dušama ostvaruje se u Družbi Isusovoj kroz razne apostolske aktivnosti. U njih se ubrajaju, uz propovijedanje Božje riječi, razne pouke u crkvama, poučavanje u vjeri, duhovni razgovori, duhovne vježbe, dijeljenje sakramenata, poučavanje mladeži u školama, te širenje tiska i razna djela milosrđa. Sve su to oblici apostolskog služenja u Družbi Isusovoj.

3. A apostolsko služenje u Družbi Isusovoj proteže se, po sv. Ignaciju, na cijeli svijet. To je poziv Isusa Krista, na koji Svetac želi radikalno odgovoriti. U tu je svrhu Družba Isusova u svojim strukturama pokretljiva i ne prima apostolate koji bi je priječili u njezinoj pokretljivost.

4. To služenje Bogu i dušama u Družbi Isusovoj poprima konkretne oblike u nasljedovanju Isusa Krista i apostola koje je poslao »propovijedati« u siromaštvu i poniznosti (Mt 10,1-6). U nasljedovanju siromašnog i poniznog Isusa Krista, članovi Družbe Isusove trebaju ostvarivati ono što je »više« u službi Bogu i pomaganju duša (Dv.br. 23). A sav taj apostolat služenja ostvaruje se »pod zastavom Kristova križa« (F.br. 1).

5. Sve je apostolsko služenje, po sv. Ignaciju, usmjereno na spasenje neumrlih duša. Svrha je, naime, Družbe Isusove da se svojski brine ne samo za vlastito spasenje nego i za spasenje i savršenost bližnjih (K.br. 3).

THE IDEAL OF SERVING IN IGNATIAN SPIRITUALITY

Roko PRKAČIN

Summary

The apostolic servitude, according to St. Ignatius, is directed towards salvation of immortal souls. As a matter of fact, the aim of the Society of Jesus is intensive concern, not only for our own salvation, but also for the salvation and the perfection of our fellow-men.

By imitating poor and humble Jesus Christ, the members of the Society of Jesus have to realize the "greatness" of serving God and helping souls. This apostolate of serving is wholly realized under the banner of Christ's cross. In this respect, the Society of Jesus is flexible and rejects any postulates which might impair this flexibility.

In the Society of Jesus, serving God and human souls is realized through different apostolic activities. They comprise, besides preaching the word of God, various church activities, religious instruction, spiritual conversation, spiritual exercises, administration of sacraments, teaching of children in school, propagation of printed material, various charitable activities.